

T A Ş P I N A R

Kurtuluşumuzun

14^{üncü}

II

Yıl Dönümü

AYI : 46

27 - AĞUSTOS - 1936

1/10/1936

İÇİNDEKİLER.

Yıl Dödümümüz.

Zafer Türküleri.

Kurtuluşumuzun Büyük Günü.

Kurtuluş

27 Ağustos.

26 Ağustos ve Türkler.

Utkunun Eşiğinde.

Daşpınardan Damlalar.

Kurtuluş.

Doğuş Günü.

Afyonlu Büyük Ozan

Eski Zamanlarda Afyon.

Adanah Ziya.

Anne ve Yurt.

Afyonda Tarih Araştırmaları.

İçtiğimiz Su.

Dinar.

İki Halk Şiiri

Deli Bekir.

* * *

H. Çerçel.

İ. U. Aykurt.

Y. M. Aren.

F. Ş. Yersel.

S. S. Üçer.

Z. Nebi.

E. Â. Gökpınar.

V. Cizmeci.

B. Görktan.

E. Â. Gökpınar.

E. Â. Gökpınar.

B. S. Sencer.

E. Â. Gökpınar.

E. Â. Gökpınar.

V. Cizmeci.

N. Arıkan.

* * *

A. R. Hıncal.

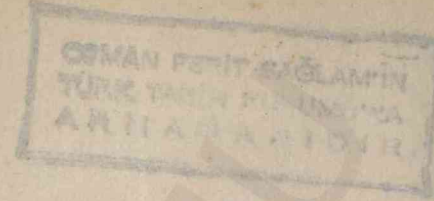
ABONE :

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine
baş vurmaldır.

İmtiyaz sahibi : Ahmet Sami.

Neşriyat müdürü : Sami Akyol.

Basıldığı yer : Afyon - Doğan Basımevi.



Ulu Kurtarıcımız.

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARNAĞANIDIR



Büyük Kurtarıcı Anlatıyor:

"27 Ağustos günü öğleden sonra saat beşte sekizinci fırkamız muzafferan Afyon Karahisarına girdi. Burada 20-22 kadar muhtelifülçins top alınmıştı, Karahisar'da belki henüz hesabı kat'isi bitmemiş olan mühimmat ve esliha vesair malzeme iğtimam olunmuştur.."

"29 - 30 Ağustos gecesi sabaha karşı Garp Cephesi Hareket Şubesi Müdürü Tefik Bey bermutat o saate kadar muhtelif karargâhlardan ve her taraftan gelen raporlara göre harita üzerinde tesbit ve işaret ettiği vaziyeti umumiyeyi Cephe Kumandanı İsmet Paşaya göstermiş ve o da derhal Paşaya göster emrile Tefik beyi yanıma göndermişti: Karahisar'da Belediye dairesinde bana tahsis olunan odada yatmakta idim. Beni uyandıran Tefik Beyin gösterdiği haritaya baktım. Hemen yataktan fırladım. Arkadaşlar haritada gördüğüm şey şu idi ki: Ordularımız düşman kuvayı mühimmesini şimalden, cenubdan, garpden ihataya müsait bir vaziyet almış bulunuyorlardı. Şu halde tasavvur ettiğimiz ve âzamî netayıç temin edeceğimizi ümit ettiğimiz vaziyetler tahakkuk ediyordu. Derhal Fevzi ve İsmet Paşaları çağırınız dedim, üçümüz toplandık, vaziyeti bir daha mütalaa ettik. Ve kat'iyetle hükmettik ki Türkün hakiki halas güneşi 30 Ağustos sabahı ufuktan bütün şa'saasile tulû edecektir.."

Büyük Hıncımların Büyük Hıncımların Büyük Hıncımların
Büyük Hıncımların Büyük Hıncımların Büyük Hıncımların

“... Bu bir askeri seferin neticesinden başka bir
sey ifade eder. Bu Türk kurtuluşunun hakiki reza-
dix. Tür kurtuluşu, büyük ulusumuz alehinde her hu-
duttan koca bir dünyanın hücumuna karşı Türk milleti
ile kırsal kışkırtmış ve harici müstevhlerle beraber
olmuş bir idareye karşı, Türk milletinin fikrini kalın
divarlar içinde hapseden kuruntuvasta zindanlara kar-
şı, istiklal sonucunu olarak tahakkuk etmiştir. Millet
asrılar süren ıstırapları burada durmuş, harici âlemin
bitip tükenmesi zulüm ve istilâları Kocatepeyi aşarak
Afyon ovasına indiğimiz gündüberi devriliş yıklanmış-
tı. Türklerin Afyon ovasına inmek hamleleri Ergene-
kon efsanesini 20 inci asrda tahakkuk ettiren hakiki
bir tezahürdür.”

Vatanşahlar, kurtuluş, Türk milletinin kendi eseri-
dir. Türk milletinin kendi bağrından yetiştirdiği En Bü-
yük Evlâdının etrafında yekpare olarak başardığı bir
vazih mücadelesidir. Türk milletinin istikbalce uğra-
yacağı tehlikeler karşısında nasıl hareket etmesi ge-
rekliğini gösteren bir tecrübe hazinesidir.”

TAŞPINAR

Cilt : 4.

Sayı : 48.

Afyon Halkevi Tarafından

Her ayın ondokuzunda çıkarılır.

Nasıl Yeri : Afyon Halkevi.

Büyük Hıncımların Ali Çetinkaya'nın Utku ve Kurtuluş Hakkındaki
Düşüncelerinden:

“... İşte bu sıralarda harbin met ve ceziri değişti, Türk
milletinin başına geçmiş olan Kamâl Atatürk ve İsmet
ile Fevzilerin elinde ve idaresinde olan millî ordu,
Türk milletinin son taliî için çalışıyordu. Burada bo-
zulmak veya kazanmak Türk milletinin son taliîni ta-
yin edecekti. Bunu çok iyi taktir eden ve Ulu Önde-
rin elinde büyük bir maharetle sevk ve idare olunan Türk
ordusu son ve bir yanardağ gibi fıskıran bir hamle ile
düşmana saldırmış ve onu temamilen bozarak savuşma-
ğa mecbur etmişti. İşte buradan itibaren artık tarih
değişiyordu. Asırlardan beri mevce mevce ilerliyerek
nihayet Sakarya boylarına kadar dayanmış olan gar-
bin istilâ ordusu artık rücate başlamıştı ve rücat sırası
artık ona gelmişti. Rücat eden düşman kuvvetleri bir
an içinde Kocaili-Eskişehir-Afyon hattında durmuştu.
Sakarya boylarında muzaffer olan millî ordumuz elbette
bunların yakasını bırakacak değildi. Netekim bir kaç
ay sonra Afyon cephesine karşı yapılan büyük taarru-
zumuz ve Dumlupınar zaferimiz garbin bu akibetini
temin etti.”

Afyon Halkevi Tarafından
Her ayın ondokuzunda çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

27 Ağustos 1936.

YIL DÖNÜMÜMÜZ.

Ağustos yine geldi. Bu ay Afyonundur. Çünkü Türk tarihinde Afyona ölmezliği kazandıran Ağustostur.

27 Ağustos akşamı biz, çoluk çocuk hep yine Akçeşme yoluna döküleceğiz. Göğüsler hiyecandan kabarmış, gözlerimizde tıbbı 1922 de ki sevinc yaşlarla orduyu vatanın bağrına basacağız. Onun getirdiği hayatı kucaklayacağız.

şehrin bir ucundan yangın alevleri yükselirken bir ucundan Mehmetciğin süngüsü parlayacak,

Gerçek o yangın yerleri nerede? İki mezar ortası, İstasyonun çamurlu yolu, Hükâmet önündeki taşlık, Ot pazarındaki barakalar nereye gitti? Ordu giriyor: Mezarları, yanık yerleri arayorum Her birinin yerinde bir yeni güzellik var. Uzaktan savaşların, çetin işlerin yorgunluğunu duymamışız gibi.. Şarbaylık karşısında ki Anıt acı günlerin hatıralarını arayan gözlere:

— O harabeler Mehmetciğin süngüsünün ucuna takılıp gittil Diyor .

DİL BAYRAMIMIZ.

Türk Dili 3 üncü Kurultayı Ulu Önderimizin büyük huzurlarile 24 Ağustosta Dolmabahçede açmıştır. Birçok ecnebi âlimlerinin de iştirak ettiği bu kurultayda, Türk medeniyeti gibi, dilimizin de dünya dillerine kaynak olduğunu isbat eden Güneş - Dil teorisi üzerinde konuşulacaktır. Tebrikler ve alkışlara lâyık olan kurultay sonucu hakkında gelecek dergimizde yazılar yazacağız..

Zafer Türküleri.

Haydat Çetçel.

Zafer gününün, Afyon'un kurtuluş gününün ki bütün vatanın kurtuluş günüdür, hatıraları o zamanın tehassüsleri...

Bunları çok söylemedik mi? Evet ne kadar söylene çok olmaz, yine söylenir, yine dinlenir.

Fakat bunun çok daha iyisi var. Zafer gününü yalnız o gün değil, her gün, her zaman, neş'eli zamanımızda neş'emizi artırmak, sıkıntılı zamanımızda sıkıntımızı gidermek için, her zaman söyleyeceğimiz, okuyacağımız, hem hep beraber okuyacağımız bir şey var: öyle yazılar, hatıralar, değil, hele benim yazılarım gibi tatsız, tuzsuz değil, severek, coşarak okuyacağımız bir şey var:

İçten gelen, kendisi de akan, coşan türküler.

Nerede zaferimizin aşkın, coşkun türküler.

Ah! Bizim ne yanık, ne içli, ne tesirli türkülerimiz vardır!

Sokakta çocuk, kırlarda delikanlı, gezeklerde büyük türkü çağırır. Bunların içinde öyleleri vardır ki işte bizim ruhumuzdur, bizim zevkimizdir, hasılı işte bizizdir. Adını kimsenin bilmediği ve bilmiyeceği o dahi san'atkâr, o biz olan Türk, türkü söyletmiş, türkü inlettirmiştir.

Onlar birer sanatkârcıdır ki bizler onlarda bulduğumuz zevki şarkın, garbin hiç bir eserinde bulamayız. Onlar bizi daima söyletir, daima yaşattırır, daima inlettirir.

Ah! Neyazık ki yalnız inlettirir. Niçin coşturanları yok, niçin hoplatanları yok, niçin dünyaya haykıranları, [Varım, varlığımı gösterdim. yine de gösteririm,] diye haykıranları yok??

Biliyorum, asırlar, ve asırlarca felâketler içinde ağladık, hep ağladık. Bizden ağlatan, inleten türkülerden başka ne beklenir artık deyeceksiniz. Hayır bunda haksızız, yerden göğe kadar haksızız. Biz bugün öyle bir zafer kazandık ki asırların bütün felâketlerini, bütün acılarını duşmanla birlikte vatanın hariminde Afyon unda boğduk ve lâşesini ta Akdeniz'e kadar sürdük ve ta oraya döktük.

Artık keder, hüznün bizim hakkımız değildir. Bizim hakkımız bizim vazifemiz göğüslerimizi kabarta, kabarta bağırarak, gülmek ve oynamaktır.

Kurtuluşumuzun Büyük Günü.

İzzet Uluo Aykurt.

Duygu ve düşüncenin, ulus severliğin en arı, en temiz kaynaklarından biri olan (Taşpınar)ımız; benden de yazı istedi. Kurtuluş çevresindeki anğılarımı yazmağa beni de çağırdı.

Yazımı vaktinde yetiştirir, içimdekileri kâat üzerine iyi çizebilirsem sevinçlerimin ucu bucu olmiyacak.

Fakat bunu umamıyorum. Duygular; ruhlarda o kadar fırtınalar yaratmış, anğılar o kadar çok ve birbiri üzerine yığılmış ki nereden başlayıp nerede bitireceğini insan bir türlü tasarlayamıyor. O didişme ve çarpışma günlerinin baştaki izleri o kadar büyük, o kadar çok ki ondan toplu olarak ruhta bir şey vardır; lakin onu bütün parçaları ve ince çizgileriyle kavramak ve bunlardan o kömeyi olduğu gibi çıkarmak olmaz denecek derecede güç.

Bakınız, değil o hayatı, o hayatın anlatılamıyacağını bile iyi anlatamıyorum.

Bu niçin böyle oluyor?.

Ben şöyle düşünebiliyorum: bu, ferdî başın yapacağı iş değildir; çünkü o günlerde yaşıyan ve duyan başlar ferdî değildi. Kendini ayrı bir varlık sayan o günün insanların canı, duygusu; ulusal ruhun bir parçası olmuştu. Daha doğrusu her ferde yalnız ve yalnız ulusal ruh bütün kuvvete, hatta bütünlüğüyle yaşıyordu. Herkes kendisinden geçmişti. İnsanları sevkeden ferdî ruh değil, ancak ulusal ruhtu.

İşte bir vücutta bu iki ayrı ayrı benlik dolayısıledir ki o günler olduğu gibi anlatılamaz.

Yukarıki bahsi biraz daha açmalıyım.

Normal durum içindeki ferdler kendi mantıkile yürürler. Daha doğrusu kendi kudretlerine göre davranırlar. Şahsî güçlerinin yetmiyeceği şeylere girişmezler. Ölümü, tehlikeyi göz önünde tutarlar. Hakikatan ferdler için bunlar böyledir; şahıslar gözüne kesdiremediği, güçlerinin yetmediği şeyleri yapamazlar Onlar için ölüm ve tehlike vardır.

İşte bize artık bu türlü türküler lâzım. Biz bu türküler her zaman çağırmalıyız. Yalnız bugün değil her gün. İşte bize bu türküler lâzım. Ben de, siz de şunu, bunu bırakalım şu bizden olan, şu içimizden olan san'atkârlardan, şu adını, sanını bilmediğimiz san'atkârlardan bu eserleri istiyelim.

Millet böyle mi ya?. Neyi isterse gücü ona yeter ve başarır. Ulus; ulus oldukça, yani fertleri arasında her türlü (Birlik) bulun-
dukça onun için ölüm ve tehlike yoktur.

İşte yurdu uçurumun kenarında gören o vaktin insanları ferdi hayatlarından çıkmışlar, millet olmuşlardı. Herbiri, bir millet gibi davranışta bulunuyorlardı. Bir millet gibi ölüm ve tehlike akıllarına gelmiyordu. Fertlerin başaramıyacağı işleri gözlerine kestiriyor ve başarıyorlardı.

Artık bunların şahsî dimağları durmuştu. İçlerinden, (Şuur altı) bir kuvvet içinden Türk atalar bunları idare ediyordu. Türkün temiz kanının buyurmasına göre yürüyorlardı. (Ulusal vicdan)ı temsil eden büyük [Atatürk] ün sesi; onların içlerinden gelen sesin ta kendisi idi.

Böylelikle ki işte o büyük kurtuluş gününe, büyük zafer gününe kavuşmuştuk.

Kendi yaptıklarına kendileri de şaşan bu tanrısal insanlar şüphesiz tabiatın hem içinde, hem de üstünde varlıklardı. Bunların yaptıklarını yazabilsek okuyanlar eski zamanların (esatir) i sanır... Hayır, bunlar, birer olmuş ve şimdi daha sönmemiş gözlerle görülmüş gerçeklerdir!

Ulusal savaşın ilk günlerinden başlayarak bu yüksek ve tanrısal insanlardan Afyonumuzda ben pek çok gördüm.

Küçük yaşta olmaları dolayısıyla o büyük günlerde olup biten kahramanlıkları görememiş olan bugünün gençleri; buna benim gördüğüm biçimde bakar ve benim (tahlil) usulümle anlamağa çalışırsa sanırım ki o günleri daha iyi, daha doğru kavramış olur.

O Büyüklükler ruhtan ruha, nesilden nesile geçerek yaşamalıdır; Ancak böylelikle ki Türk ulusu yüksekliğini, yükselme yolunda dev adımlarile ilerilemesini saklamış, korumuş olur.

Şunu da hemen söylemeliyim. Büyük (Atatürk) Türkiyesinde, Cumurluk Türkiyesinde; savaş günlerindeki kahramanlık ruhu başı göklere ermiş olarak yine yaşamaktadır. Ancak başka şekilde..

Şimdi de medeniyet ve her sahadaki yükselme yolunda bu kahramanlığı yapmaktayız. Ulusal savaşımıza nasıl dünya şaşmış ise şümendüferlerimize, fabrikalarımıza, başka birçok işlerimize, siyasamıza yine bütün dünya şaşıyor. Kendi yaptığımız işlere kendimiz bile şaşmıyor muyuz? Demekki ulusal savaştaki büyük ruh yine bütün dinçliğile içimizdedir!.

Büyük Kurtuluş gününü ildaşlarım özden kutluhyarak sözü-mü bitiriyorum.

Kurtuluş.

Yusuf Mazhar Arın.

Tarihde kurtuluş vakaları pek azdır. Hele Türkiyenin girdiği durumdan kurtulmuş bir millet, bir devlet kayıtlı değildir...

Üçüncü Selim zamanında -orduda islâhat ihtiyacının şiddetle hiss olunması üzerine- yalnız müdafaa, yalnız kuvvet teşkilâtımızı asrileştirmek hususundaki ilk teşebbüslerle başlayan yenilenmek hareketlerimiz, bin bir türlü müşkilâta uğramış, ve pek yavaş ilerlemiştir. Bu sebeple de aydınlığa çıkamadığı ve çürüklükten kurtulmadığı, - galip ve mütefevvik bir cereyan şekli alamadığı için, millî ve siyasi bünyede korkulu nöbetler hasıl eden bir müzmin hastalığa dönmüştü....

Tanzimat, (Osmanlılık) isminde bir millet yaratmakta düştüğü zelaletle külfetini Türke yüklettiği vatanın nimetlerini başkalarına kapırmıştı....

Yine tanzimat (Osmanlılık) ismile yaratacağı millette Türkü o zamana kadar devlet teşkilatı müeyyet millî kültüründe himayesiz bırakmıştı.... Devleti kuran Türk olduğu halde - tanzimattan sonra - ondan hayat ve kuvvet alamaz olmuştu. Yine tanzimat, dirileri mezarlıkta yetiştirmek, aydınlığını kuyulara dökmek- yani tazatları birleştirmek, hasım kuvvet ve unsurları yan yana, karşı karşıya bırakmak suretile yaptığı hata neticesinde millette asrileşmek imkânını bırakmadıktan başka memleketin içinde yaşayanların ırk, unsur, sınıf, meslek itibarile aralarındaki rabitaların gevşemesine ve rabitasızlıkların menfi ceryanlar halinde memleketi uçuruma sürüklemesine sebep olmuştu...

(Midhat paşa meşrutiyeti) büyük bir vatanperverliğin, vatan severliği umumî bir seciye telâkki edişten ibaret öyle bir sübjektif kanaatin tecellisi idi ki - eğer devam edilmiş olsa idi - 1325 den 1328 tarihine kadar gördüğümüz makûs ve menfi eserleri -Midhat Paşa göre bilmiş olsaydı- büyük bir inkisarı hayale uğrardı.

Müstebit bir padişah bunun açabileceği kirdaba düşmemek için o meşrutiyetin otuz sene ceryanını durdurdu ve otuz sene sonra tekrar ceryana başlayan o meşrutiyetin - ilerlemiş olan hastalığı tedavi edeceğine bağlanılan ümütlerin aksine olarak - reaksiyonu memleketi uçurumlara sürükledi..... Hasta " sekeratı-mevt ,, haline geldi.

Şu birkaç satırın ihtiva ettiği şeyler... - emsal ve esbap zikrile - bir makalede isbat ve irae olunamıyacak kadar geniş hakikatlerdir. Biz bunları bir asırdır çaresi bulunmamış hastalığımız, ölüm devresine girdiği zaman kurtulduğumuzu bir kelime ile söylemek için yazdık...

* *

30 Ağustosda kazandığımız zafer kurtuluşun kör düğümüdür...

Asıl kurtuluş 19 Mayıs 1335 tarihinde ve - biraz tasavvufa saparsak - Atatürkün doğumunda başlamıştır... Atatürkün Türk vicdanını kendi vicdanının ışığı ile uyandırdığı, kendi ruhunun yüksekliğinde Türk ruhunun yerini bulup onu oraya yükseltmeğe azim ettiği ve yalancı peygamberlerin iman bırakmadığı millette tereddüt ve itimatsızlık yerine şahsına ve inkılâbına inanç hasıl eylediği zamanın - ki bir ucu mazide olan o zamanın içindeyiz - her ani bir kurtuluştur.

30 Ağustos zaferinin - fevaran halindeki bir düşmanlık volkanının lavlarını dindirmekden ibaret olan - ehemmiyetini inkâr etmek mümkûn değildir... Bu hakiki manasile bir kalb anjini nöbetini geçiştirmektir. Fakat acaba hastalıktan kurtuldukmu?

30 Ağustos zaferini yaratan Atatürk. bu millete böyle tehlikelerin bir daha baş göstermemesi ve hastalığın nüks etmemesi için daima ilerleyen, daima salâh gösteren ve ismine (x) inkılâp denilen usulile Türklüğü kurtarıp durmaktadır. Hergün bizim için bir kurtuluş kayd eder.

Biz 30 Ağustos kutlularız... Çünkü kurtuluşun kör düğümü bugün çözüldü... ve bu günü, içinde bulunduğumuz bütün kurtuluş hareketlerinin plançosunu yapmak için şenlikli bir yıl başı sayar, kutlularız....

* *

Eger biz hastalığımızın - henüz başlayan nekahetinde - bir sağ ve salim bünyenin yapa bildiklerini yapmağa kalkarsak perhizini bozup tekrar hastalanmış bir insanın gafletine düşmüş olacağız...

Aklselim sahibi olan Türkten saklanılmaması icap eden bu hakikatı gönülden anlayarak bizi bir varlık halinde tarihte tekrar yaşatan ve medeni milletler arasında bize yer veren büyük hamimize, müncimimize; banimize bugünün kutsallığı içinde teşekkür ederiz.

[X] Atatürk'ün ameli bir Revolution değildir.. Bir Evolution da değildir... Bizim vaziyetimiz bu iki kelimenin ifade ettiği manalara temâmile mutabık değildir... Buna Reconstruction demek daha doğru olacaktır.

27 AĞUSTOS.

F. Ş. YERSEL.

Asırlardan beri göksüme yapışmış gibi duran başımın göklere kalktığı ve göklerin bağrıma boşandığı gün....

Viyana dönüşü acı ve şerefli bir yeniliş.... 93 Hazimeti erce bir düşmanın kahbeleşmiş mükâfatı.... Navarın faciası yiğit bir millete hazırlanan gizli pusunun doğurduğu netice... ve sonra Tarabulus... Balkan. Irak... Kafkas harpleri.... Aralarından Çanakaleyi çıkarınca hatıralarımız dalga dalga teselsül eden bin bir felâketin karanlığı içinde burkular kalır..... ve en korkunç bir tarihin sırtlan dişlerini Türkün sevgili vücuduna sapladığı günlerde icâze benzer bir uyanışın aczden daha yaman hareketi ki... Biz buna kurtuluş harbi diyoruz.

* *

İnönü bir dikiliş, Sakarya bir duruş, Kocatepe bir vuruştur... Düşmanın gözleri İnönünde hayretle acıldı, sakaryada dehşetle kamaştı ve Kocatepede oyuldu.. Kör oldu!....

27 Ağustos bu bakımdan emperyalist bir müessesenin yıkılması ve millî bir faziletin muvaffak oluşu demektir!. 27 Ağustos hatırlıyan her Türk asırlardan beri sürüp giden bir kara bahtın Karahisar ufuklarında ağardığını düşünecek ve Karahisar Kalesi yüce bir milletin kurtulup kalkışının haşmetli bir anıtı olarak kalacaktır....

* *

Ben o gün kurtarıcı Türk ordusunun denizleşen varlığı içinde de mini mini bir katra ve saadetten başı oğuldayan genç bir zabıt idim.... 29 Ağustosta kıtamdan izin almış ve ana yurduma gelmişim.... Şehirde henüz tabii hayat kurulmamış, yangın du-manları kesilmemiş, meyhaneleşen çarşının her yerini kaplıyan alkol kokusu yıkanmamıştı.... Hiç bir şeye bakmadan hiç bir yerde durmadan koşa koşa belediye binasına gittim. Şimdi başkanlık odası olan geniş odaya girince gönlüme bir tuhaf ürperme geldi... Duvarlar sanki dillenmiş, dekorlar adeta gülümseyorlardı... İdrakime haykıran bu fevkâledeğin sebebini anlamak için sordum:

— Burada neler oldu....

Bana gülerek, öğünerek cevap verdiler:

— O burada idi.. ve burada yeni bir taarruzun planını çizdi.... çabucak anladım ki Afyon tarihinde nadir görülen bir mazhariyetle mağrur ve bir şerefle mes'uttur.... Benim güzel, gamlı ve felâket-zede anayurdum bir anda mutluluğun en umulmazına kavuşmuş, bir anda bir milletin kalkınmasına basamak olmuştu.... halbuki kırk sekiz saat önce burası meş'um bir hırsın sürükleyip getirdiği taunlu ve cehennemî bir ordu altında bir kerbelâ ızdırabını yaşıyor, bahtındaki bu karalığı gidermek içinde yalnız tanrıya yalvarıyordu.... Duru temiz ve penbeleşmiş bir yaz sabahında hıdırlık dediğimiz tepelerden aşarak sokaklara dağılan top sesleri yalvaran ve inleyen esire necatın ilk müjdesini verdi... gözlerini açtığı vakit kollarındaki kelepçeleri gören bu biçare ve sevgili hemşeriler o gün ruhlarında başka bir inşirah ve benliklerinde yeni bir kuvvet hissettiler... çünkü türk ordusu koca tepeden intikamın korkunç marşını okuyarak ilerliyor ve bu yürüyüş önünde dağlar (çabuk geç) dergibi yassılaşıyorlardı... Gökler o gün kara toprağı kışkandı... Dağlar ogün destanî bir urucun kaidesi olarak gökleri yendi yine ogündür ki, koca tepede ışıldayan süngü izmirdeki esir kızın ağlamaktan kör olmuş gözlerine güç verdi.... hayır Afyonlu yurttaş!.. Sen o gün yalnız bir düşman istilâsından kurtulmadın... Sen ogün anayurdunu (mirac) yapan en evrensel bir karara şahitlik ederek kahramanlaştın.... 27 ağüstosta kurtulan Afyon yok 27 ağüstosta yenilen karabaht ve yaratılan büyük eser vardır!.

Afyon karahisar her bakımdan bu günkü türkiyenin dogusu ve 27 ağüstosta bu günkü rejimin başlangıç tarihidir!... işte bu bakımdan 27 agustos Türkün düşmandan siyasal, Sosyal ve mistik bütün vebalardan kurtulduğu gündür.... şimdi yaşamakta olduğumuz inkılâp ve hamle tarihi 27 agustosun bir devamından başka bir şey değildir.... Biz büyük işe orada başladık bütün yurdda devam ediyoruz....

Sillueti göklere fıskıran afyon kalesinin eteklerindeki anıt önünde türk genci yalnız dünün hatırasile öğünerek marşını okuyacak, aynı zamanda yarınların 27 agustosları için de ant içecektir!.

26 Ağustos ve Türkler.

S. Sıttı Üçer.

Şu ihtiyar acun üzerinde ne çetin savaşlar olmuştur değilmi... Ben bu savaşlar içinde üç danesini tanıyorumki; onlar ne başka savaşlara benzerler, ne de başka savaşlar, en sonunda onlar gibi, baş döndürücü devrimler yaratırlar.

Bu acun üstündeki uluslar, kendi tarihlerinin akışında bir dönüm noktası bulabilir ve o noktayı bir devrimin başlangıcı olarak kutlulayabilirler... Ben bir ulus tanıyorumki; eskiliği on binlere çıkan tarihinin akışında, bir değil, üç büyük dönüm noktasına sahiptir. Devrimlerinin her başlangıcı, acun uluslarını şaşırtan yaman savaşlarla başlamıştır.

Ben, Türk ulusunun, eskiliği on binlerce seneye çıkan tarihinde üç yaman savaş; üç 26 Ağustos savaşı biliyorumki; sonunda Türk ulusuna kıymetli bir vatan kazandırmıştır. Üç 26 Ağustos'un her biri ne "Tannenberg,, nede "Kan,, larla ölçülemiyen birer-yaman imha savaşlarıdır.

Uluslar kendi tarihlerinde böyle bir tane 26 Ağustos bulsalar, acunun yıkılışına degin öğünebilirler; Türk ulusu ise, şerefli ve ihtiyar tarihinde bir değil, üç 26 Ağustosa sahiptir.

1 -- 26 Ağustos 1071 "Malazkirt Savaşı,, (1)

Bundan tam dokuz yüz otuz altı yıl evvel, Seyhun ve Ceyhun boylarından, Hazar Hakanının yanından ayrılan, Oğuz Türklerinden (Kınık) boyu, Selçuk adlı başbuğlarının idaresinde batıya doğru yürüdüler. İran içlerinde ilerledikçe, kar topu gibi, yavaş yavaş büyüdüler, ülkeler aştıkça, kendi soylarından olan diğer Oğuz boylarında onlara katıldı, ortaya büyük «Selçuk devleti» çıktı.

Şarktan kopan bu büyük Türk kitleleri, ayrıldıkları yerlerden daha güzel, daha verimli topraklar, daha şirin beldeler arıyorlardı, buldukları en güzel ülke, bir kaç asır evvel büyük ataları Hititlerin at oynattıkları Anadolu idi.

[1] Bu mevzu için Hrb. Al. Ş. II Direktörü Binbaşı Nazminin "Malazkirt Savaşı,, adlı "Tez,, inden istifade ettim.

1093 Senesi, amcası ve övey babası Tuğrulun yerine Alparslan, Selçuk Hakanı oldu. Amcasından daha cesur ve daha enerjik olan bu Hakanın iki mühim plânı vardı:

1 - Mısır girip Fâtımî hilafetini sona erdirmek, böylece islâmları Bağdaddaki Abbasî Halifeleri idaresinde toplamak.

2 - Bizanslılar elinden Anadoluyu alarak Oğuz boylarını buralara yerleştirmek.

Bu işlerden evvel, Horasan, Azerbaycan ve Gürcistanda geniş seferler yaparak, buraların düzenliğini yoluna koydu. Bu tarihe kadar Türklerle Bizanslılar arasındaki siyasal durum iyi idi.

1068 senesi Bizansın güzel kraliçesi (Odokya), küçük yaştaki çocuklarının elinden tahtı almak isteyen bir Gasıba karşı, Romanis Diyogenis (Romanos 4) i kendisine koca seçerek, onu «Şarkî Roma imperatoru» yaptı.

Türklerle olan siyasal durum iyi olmakla beraber, bir yandan da Türk akıncıları Anadoluya şiddetli akınlar yapmaktan geri kalmıyorlardı, fakat başta hakan olmadan yapılan bu akınlar, siyasal durumu bozmayordu. Bununla beraber Alparslan, Bizanslılarla çarpışmak için bir behane aramıyor değildi.

1070 Senesi idi, hakanın hemşiresi Gevhere hatunu tutan generallerden «Aris Aghi?», Alparslana karşı baş kaldırmış, Oğuzlardan (Yivak) boyunu yanına alarak Bizans topraklarına sığınmıştı. Hakan, asi eniştesini tutmak için, «General Afşin», i arkasından saldırttı. General Afşin Ankara ve Amoryüm'e kadar yaman akınlar yaptı, Bizans İmperatoruna asinin teslim edilmesi için ultimatom verdi.

İmperator, Bizansta yaptığı ufak tefek ıslahatlardan sonra memlekette Jüstinyanus devrinin yeniden canlandığını sanarak, gürur içinde ultimatomu dinlemedi. General Afşin doğuya döndüğünde bu durumu hakana anlattı, artık bundan sonra Bizansla Türkler arasında siyasal durum da bozulmuş oluyordu.

Alparslan bunu bir sebep bilerek 1070 senesi Temmuz ortalarında Doğu ordusunun başına geçti, Van gölü kenarından yürüdü, Malazkirt ve Erciyeşi aldı, Dicle suyunun yukarı vadisi ile Murat suyu arasındaki müstahkem kalaların zaptını tamamlayarak Mezopotamyaya geldi, Halebe girdi.

Halbuki harbin en doğru sebebi, İran içlerinden büyük dalgalar halinde batıya akan Oğuz boyları, Atalar yurdu olan Anadolu içlerine yayılmak ve yerleşmek istiyorlardı.

Alparslan Halepde iken bir Bizans elçisini kabul etti, elçiden, imperatorunun büyük bir ordu ile doğuya, Ermenistana doğru yürüdüğünü öğrendi. Halepten Mısır'a enmek isterken, bu seferden vaz geçti, ordusile süratli bir yürüyüşten sonra, Diyarbekir, Bitlis üzerinden Ahlat'a geldi. (1071 Temmuz ortalarında.)

Bizans İmperatoru da 1071 yılı ilk baharında, Tarihlerin adedi üzerinde birleşemedikleri büyük bir ordu ile İstanbul'dan çıktı, İzmit, Göynük ve sakaryayı geçti, Ankara, Kayseri, Sivas, Şebin Karahisar yolu ile Temmuz ortalarında Erzurum'a geldi. Maksudı Ahlata kadar ilerlemek, hatta İran içlerine saldırmak, Türkleri eski Bizans sınırlarından tışarı atmaktı.

Ordusu; Rum, Ermeni, Frank, Alman, İslav, Rumeli Türkleri -Oğuzlar, Peçenekler- gibi muhtelif uluslardan toplanmış ücretli askerlerdi, silah, mühimmat, erzak bakımından mükemmeldi, yalnız bu ordunun disiplini bozuk, cesaret ve kudreti sıfırdı, bundan başka bu büyük orduyu sevk ve idare edecek komutanlar arasında da derin bir rekabet vardı. 26 Ağustos 1071 de savaşa giren Bizans ordusunun miktarı yüz bin kişi kadardı.

Türk ordusunun büyük bir kısmı süvarilerdi, askerler ok, kılıç ve balta taşıyorlardı, her nefer okunu maharetle kullanan yeğit kimselerdi, 26 Ağustos savaşına giren Türk ordusunun miktarı ise kırk bin kişi kadardı.

24 Ağustos Çarşamba:

Bu gün Türkler, Bizans İmperatorunun gönderdiği keşif kolları ile şiddetli bir savaşa tutuştular, savaş sonunda pek çok düşman askerleri telef oldu, yaralananlar büyük bir korku içinde ordugâhlarına kaçıştılar, orduda heyecan uyandırdılar. Ölenler ve yaralananların hepsinde ok isabet etmişti, ne yazık ki yaralananlar, kendilerini yaralayan Türk okcularını bir dürlü görememişlerdi.

25 Ağustos Perşembe:

Türk hakanı bir gün evvel düşman keşif kollarına karşı üstün gelmekle beraber, Esleha, mühimmat ve efrat itibarile Bizanslıların zengin olduğunu göz önünde tutarak, imperatora barış için

UTKUNUN EŞİĞİNDE

Ziya Nebi.

Bahar rüzgârı açık duran pencereden içeri girerek beni selâmladı ve hitap etti:

— Hastasın sen..

— Hayır!

Diye ret etmek istedim. O en mustarip öğultularıyla, heybetli bir adam gibi üzerime yürüdü ve söyledi:

— Sen hastasın çocuğum.. Gönlünü saran karanlık çehrene vurmuş. Alnındaki kırışıklıklardan ruhunu okumak kabil oluyor.. Seni hasta eden yaranın mikrobi, sana dışardan gelmedi, onu yine kendi içinde arayacaksınız..

Durdu. Nefeslerini gözlerime, gözlerimin renksiz ışıklarına dayadı. Omuzlarımda ve içimde bir ürperme duydum:

— Beni yalnız bırak rüzgâr.. Uyuyacağım.

— Oh.. Hakikaten böyle karanlık bir odada ve bir hastanın baş ucunda beklemek boşunadır. Dışarda güneş ve hayat var. Kırklar, çiçekler ve kuşlar hep beni bekliyor.. Ah, eski yoldaşım.. Vaktiyle sen de bahtiyardın. Vaktiyle sen de bir rüzgâr gibi akar giderdin ve yoluna çıkan herşey hürmetle eğilerek seni selâmlardı..

Ve rüzgâr bütün bunları kulaklarıma fısıldadıktan sonra, açık duran pencereden kirlere ve bahara doğru uçuştı gitti..

— Sen hastasın çocuğum ve birgün öleceksin..

Rüzgâr biran içinde, kırkları, dağları ve uzak denizleri aşarak ölümümü her yere ve herşeye fısıldadı.

Kurtlar, kuşlar ve böcekler son nefesimde nasıl kıvranarak öldüğümü görmek için çıkageldiler. Kapumun ve penceremin önü ölümümü bekleyenlerin sevinciyle çalkandı.

Damarlarımı dolduran kan bana emretti:

— Kalk, sen hasta değilsin.. Bahar ve zafer seni bekliyor!

Kapumun önünde büyük bir kaynaşma oldu. Dışardan gülüşmeler ve kahkahalar yükseldi:

— Ölüm arabası kapunun önünde seni bekliyor. Uyku ve ölüm ne tatlıdır çocuğum.. Ölmek ve toprağa gömülmek istemez misin? Mezarının baş ucunda en güzel şarkılarımızı çağıracağız.. Haydi çabuk ol..

Taşpınardan Damlalar :

Kurtuluş ve Utku Yolunda

Edip Âli Gökpınar.

Türkler, şimdiye kadar, ağacını kanlarıyla sulamadan, zafer meyvesini yememişlerdir. Montreux zaferi müstesna.

25 Yıl önce bile Avrupada imparatorluğa merhametten bahsedilirdi. Bugün Türklere Avrupanın minnetinden bahsediliyor.

Türk ordusunun nişanlısı çok sadıktır. Ondan hiç vaz geçmez : Zaferperisi.

Türk ordusunun soy adı çok eskidir : *Yenilmex.*

Türk askerinin soy adı : *Yenener.*

Türkler için salı, iki defa kutsal gün oldu: İstanbula giriş, Boğazlara giriş.

Ruhumu saran karanlıklarla büyük bir savaşa girdim. Yaramdaki mikrop, ayaklarım altında köpekler gibi can verdi, pencerelerimi ve kapumu güneşe ve bahara açtım. Odam ve içim en renkli ışıklarla doldu:

— Ben hasta değilim çocuklar.. Hasta değilim..

Yurdumun üstüne çıkarak dalgınlığa başladım. Son nefesimi görmeğe gelen kurtlar, kuşlar ve böcekler büyük bir şaşkınlık içinde yerlere kadar eğilerek beni selâmladı.

Rüzgâr kızıl saçlarımı dalgalandırırken, kulaklarıma fısıldadı:

— Beni affet çocuğum.. Sen daima zaferin sembolü olarak kaldın ve yine de öyle kalacaksın..

Afyonun halk Şairi Vehbi Cizmecinin
yeni bir şilri:

KURTULUŞ

Ayşe

Soldu çiçeklerin güzelim dağı
Suyuma, aşım katdılar ağı
Mehmedim yatıyor siperlerinde
Geldi geçüp gider evlenme çağı

Mehmet

Vatan aşkı beni yakıyor Ayşe
Gözlerim yıldırım çakıyor Ayşe
Türküm bana dünya bakıyor Ayşe
Kırmazsam yazıktır şu çelik ağı

Ayşe

Yürü Mehmet yürü ol kara bulut
Yurdunu kurtarda benide unut
Öksüzün, yetimin ellerinden tut
Bekleşiir Afyonun hastası sağ

Mehmet

Ben bir kahramanım ölümden yılmam
Amacım akdeniz yolumdan kalmam
Ödevim bitmeden puseni almam
Ayşe haram bana dünya bucağı

Ayşe

Bu gün agustosun yirmi yedisi
Uçuşur göklerde utku perisi
Acunu titretir topların sesi
Eridi düşmanın yürekde yağı

Mehmet

Gezer Ordumuzun üstünde bir kuş
Müjde Mehmet sana bugün (kurtuluş
Dedi Ayşeciğim bu müjde ne hoş
Şen olsun ilimin bahçesi, bağı

Ayşe

Kalenin burcuna nur kandil asdın
Çelik ağı kırdın dağları basdın
Mehmedim bu idi seninde kasdın
Hıdırlık dağına yaz bu varsağı

27. Agustos. 936

Doğuş Günü.

Behçet Görktan.

26 - Ağustos - 922. sabahının alaca karanlığında düşman ordusu top seslerimizin sarsıntısı ile acı bir rüyadan uyanıyor. Kocatepeden yükselen güneş utku yaltırığını Türk ordusunun bakır renkli yüzlerine serptiği zaman düşman ordusu şaşkın bir halde ovaya dökülmüş bulunuyordu.

Beklenmiyen ani bir taruzdan sonra neye uğradığını bilmiyen bu ordu kara bulut halinde dalgalanıyor biz de bir bulut içinde şimşek gibi onu kamçılıyorduk. Kahraman süvarilerimiz müthiş bir kasırga halinde bu kara bulutu Dumlupınar kanarasına sevk ediyor ve matemle sislenmiş olan bu bulut üzerimizden sıyrılıyor. Artık Kocatepeden çıkan güneş gülüyor yer gök her şey gülüyor seviniyor çünkü Türk ulusu yeniden doğuyordu.

İşte 26 Ağustos sabahı tarihin yürüyüşünü değiştiren ve kurtuluş yollarını açan bir sabahdı.

Büyük Türk senin arkanda bıraklığın acunsal ve ulu tarihi bütün acun bilmek istemiyordu. İşte 26 Ağustos sabahı sana hür bir vatan şanlı bir tarih kazandıran bir sabahdır. İşte 26 Ağustos sabahı bütün düşmanlığı yıkan ve Türkün talihsizliğini ebediyen gömen bir sabahdı. İşte 26 Ağustos sabahı Kocatepeden atılan topraklarla Türkün daha dinç ve daha kuvvetli olarak doğduğunu bütün acuna ilân ediyordu.

O meşum mütarekenin karanlık günlerinde karşımıza ölüm ve felâket çıktı. Güzel yurdumuzun göğsü delik deşik edilerek kan içinde bırakılmıştı. Türkler büyük bir felâketin arefesinde olduklarını hissetmişlerdi. İkiyüz senedenberi gelmesi beklenen kahraman nihayet (Atatürk) te tecelli etmişti.

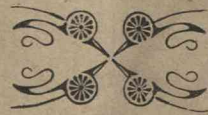
İşte o Atatürktür ki Anadolu'ya gelip istiklâl bayrağını açtığı zaman azim, cesaret, iman ve metanetle nihayet muvaffak olacaklarına kani bulunuyorlardı. İşte bu kanaatlardır ki istiklâl ve hürriyet aşkile yanan Türkler doğduğu gibi ölmek için büyük Önderimizin etrafında çelikten bir çenber teşkil ettiler. Atatürk

savaş meydanına atıldığı zaman karşısında galip ve mağrur en büyük devletlerle bunların himayesinde olarak başta halife ordusu Türk olmıyan cinslerden, Puntuscular, Yunanlılar v.s. hainler gibi kuvvetli ye müthiş muhalifler bulmuştu. Bu müthiş muhalifetlere karşı çıkmak için hayreti bahş bir şecaat ve yılmaz bir azim lâzımdı. İşte Atatürk bu azmi göstermiş Türklüğü kurtarmıştı. Ve duşmanlardan müthiş suretle intikamını alarak Avruda hakimiyetinin müthiş zencirlerini kırmıştır. İşte 26 Ağustos sabahı Türk Ulusunun hürriyet ve istiklâlini iade ettirmiş ve bütün acuna bayrağımıza karşı eğilmiğe mecbur etmişti.

Bugün, bize hür bir vatan şerefli bir tarih veren 26 Ağustos sabahı utku doğuşunun ondördüncü yıl dönümüdür. Tarihlerde bir eşi daha bulunmiyan büyük utku sabahının büyüklüğünü ne kadar çalışsak göremeyiz.

Aziz Afyonlular : Bu uğursuz yılların bedbaht ve siyah günlerin sonunda kurtuluşun sarışın güneşi 14 sene evvel bugün doğmuştur. Ogün sokaklarda uzun bir hasretin nihayetine nasıl erdiğini gören genç ihtiyar kadın erkek her Afyon'lu sevinç içinde hınçkırmıştı. Bu gün o günün yıl dönümüdür. Ve sana istiklâl fecrini ısıltatan o büyük kahramana karşı minnetini her suretle göstermek borcumuzdur. Ve bu uğurda fani hayata gözlerini yuman mukaddes şehitlerin hatıralarını hürmetle an!

Sevgili Afyon bayramın kutlu olsun!



AFYONLU BÜYÜK OZAN ABDURRAHİM

- Hayat ve Eserleri -

12

Edip Âli Gökpınar.

Abdurrahim babası ve soy adı -küçüklüğü- Afyon'dan dışarıda Abdurrahim ve Akşemseddin - Afyon'a dönüşte Abdurrahim - ozanın aile dirliği ve biricik kızı - vakfettiği kitapları, eserleri - kendinden sonra gelenleri - hükümler...

Ozan lüzumsuz ve faydasız hayalla ne güzel alay ediyor :

Varidi bir rindi müflis bineva,
Külhan içinde uyurmuş ol keda,
Uyku içinde görür kim şah imiş!
Şadisi çok gussesı kütah imiş.
Bu cihan bahşetmiş ana tac u taht,
Devleti olmuş musaid, yari baht.
Karşı durmuş kulları zerrin kemer,
Herbiridir pak kıymette güher.
Naib ü bevvab ü pür hıl ü haşem,
Hacibi has veziri muhteşem.
Padişahlık suretin tutmuş tamam,
Âlem olmuş serbeser emrine ram.
Bulmuş iken cah u izzetten gurur,
Ruhune kalbine dolmuşken surur.
Başına bir taş dokundu nakihan
Bihaber sıçradı yerinden heman.
Görmedi başında tac etti nazar
Gördü başından velakin kan akar!..

Tabiat ve hılkatin karşısında ozan daima hayrette :

Sır'mektebhanesinde var aceb
Sathezaran tıfl oturur haşkleb.
Aklı bu sır hanesinde taşra gör
Tıfla benzer kim anadan doğa kör.
Kime bir zerre bu sır mefhum ola
Ana âlem sırrı heb ma'lum ola!

Ana dersen varmısın sen yoksa yok,
Sende bu varlık mı ya yoklukmu çsk,
Yoksa fani mi ya baki mi özün ?
İkisi bile değilmi kendözün ! [Kendi özü.]
Yoktur ağahın benim hayran neden,
Nice böyle düşmüşem bican neden.

Bunda her şahsın nasibidir hayal
Hiç bulmaz kimse niçe ola hal.
Herki bu vadii hayrette ola
Bir demi bin derd ü hasrette ola !
İşimin ne başı var ne ayağı
Ne kıldım var ne kapu bayağı
Kalmışım serkeşte hayran ey aziz,
Kanda gidem çün belirmez yol ve iz!

Ozan hak ve hakikatı bulmak için ne kanaattedir :
İster isen kim sen anı bulasın
Gerek ol menzilde sen hiç olasın,
Kendini çan kendiliksiz edesin
Yola yokluk merkebile gidesin !

Herki gaybin âleminde göz bula
Ana zerrati cihan hemraz ola !

Ozanın gözünde Arif neye derler :

Arif ol olur kim ola hak şinas,
Her ki arif olmaz, olmaz cinsi has,
Ma'rifet deryasına kim düşmedi,
İlm'meydanında ol at koşmadı.
Ma'rifet oldurki fani ola kul
Her ki fani olmadı arif değil.

İrfan ve ma'rifetin kıymeti :

Mülk ü devlet âlemi irfandurur.

Ma'rifette daim olur saltanat
Cehd'kıl mahsulun olsun ma'rifet,
Her gidişin seyri halince olur.
Hasılı halı kemalınca olur.

Ozan bildiği ve inandığı şeyler arasında, „Yedi“ adedinin te-
sadüflerini sayıyor :

Yedidir gökler yedidir yıldızı,
Hafta yedidir gecesi gündüzü.
Yedidir arz u yedi deryası var
Yedi iklim ve yedi esması var.
Yedi ağza üzre hak der secde kıl,
Yedi azayı reise [baş] verdi bil.
Hak neden halk etti neyrani yedi...
, yedi ayet oldu andan fatiha.
, hac yedi sa'y var yedi tavaf.
Kırklar ile yediler var didiler.
Bu ne sırlardır nedi bu yediler ?

Kanaat hakkındaki düşünceleri :

Haktan istersen inayet bulasın
Sen gerek kenzi kanaat bulasın.

Hâk olmadan vücudün hâk kıl,
Zer gibi her gıllu gışden pak kıl.
Hırsı terk eyle kanaat pişe kıl,
Aher ölecek günün indişe kıl.
Geç tama'dan nef's ruhun marıdır
Kıl kanaat anların mımarıdır.

Ozan zamanında mevcut tarihleri okumuş, İskender'den ve İskenderiye'den İskender'in aynesinden bahsediyor. *Aristo'nun* eskiler içinde en büyük bir hâkim olduğunu hürmetle kaydediyor :

Şol Sikender kim cihane oldu emir
Bir şehir bünyadin etmiş binazir.
Ande çok iş işlemiş üstad'ler
Dürlü dürlü var acib bünyadler.
Bahr'yanında bina olmuş bu şehir
Dokundurdu burcuna emvacı bahir.
Her kime kim sathi dar olsa makam
Görür imiş çün bu deryayı tamam.
Ol *Aristo* kim odur fazıl hakim
İlmi hikmette naziridir adım.

Şah buyurdu verdiler dinarü kenç
Çekdi anda ol hakim bisyar renç
Düzdü bir ayine hemcun afitab
Sanki kaynar çeşmeler ayninde ab.
Oldu anın nuri hasiyetli nur
Her tarafta nolsa anda görünür.
Kodılar bir hos munasab manzara
Benzer idi kök de lami ahtere.
Kanda kim ol şehre duşman kasd ede
Ol bahirden gemiye binub gide.
Gelür ol ayineyi nazır bakar
Görse kim düşmen gemi berle çıkar,
Tiz yetişub ana ol merdi güzin
Döndürürdü duşmana karşı yüzin
Od çıkardı ayineden hemçu berk
Yakar idi ne gemi kordu ne halk!
Gecdi bu hal üzre niçe sal ü mah
Gelmedi ol şehre duşmenden spak!..

Ozanın genel öğütlerine geçiyoruz. Bunları konusuna göre ayırmaya çalışacağız :

Hayır ve insaniyet sevgisinden mahrum olanlar için :

Bircu altun olsa senden bir fakir
Kanın içersin idinursun esir.

Ey kamu hayırı veruben hiç alan
Hiçe gönül veruben yolda kalan.

O da yansun hakıdani pur grur !

Sağ ve esenlik hakkında :

Karnını dodurma döküb ab ü nan
Nefsi hayvan gibi semirtme heman.
Gündüz az ye gerçi sayın olmadın
Çok yeme çünkü behayim olmadın.

Az uyuyana gerektir az yemek
Şahs bihab olsa, dil bidar olur,

Az uyuyan mahremi esrar olur.

Ömerdlik ve müsafir severlik :

Kalmaz ol kim kale ve kendi gide,
Kalır ol kim dağıdup isar ede.

Her kimin mihmane yüzü tazedir,
Lutfi hakkın ana biendazedir.
Herki mihmanına kıla ihtiram
Muhterem olur cihanda niknam.

Daıma çalışmayı sebatı sev diyor :

Ger dilerse kim olasıñ serbüleñd
Rahatın kapusuna ur kufl ü bend.

Bağlıdır kapu deyu gitmez isen,
Açılır ol kapu terk etmez isen.

Öksüzler için :

Güle bak görsen yetimin yüzüne
Hatırın hoş et kulağ ur sözüne

Gey sakın namahreme uzatma el,
Her yetimin malına kasd etme gel.

Dilençiyeye güler yüz göster :

Saili retetme mahrum eyleme
Lutf ile söz söyle mağmum eyleme.

Hayrile yad :

Hayrile yad et kimi yad eylesen
Eyi söyle her kime söz söyleyen.
Taki halk içinde har olmyasın
Halıkından dahi dur olmayasın.

Sükûatun iyiliği :

Ey püser pendü nasihat eyle küş,
Ger necat iste'se canın ol hamuş !

Hak yarattı bir lisan ve iki küş
Bak nedir hikmet buna küş eyb hoş.

Söz gerek kim az ola, ol dahi öz
Söz değildir kâr saz olmasa söz
Ger sözü halis gümüştan kılarsız
Halis altun tınmamak -sükût etmek-tir bile siz.

Tınmamaktır pişesi akılların
Söz dürür endişesi cahillerin.

Sır ve sır saklamak :

Sırrı söylemekte var bim ü helâk
Eslem olur olduğunca bestenak.

Yari mahrem bulsan et sırrın ayan,
Leykin et evbaştan razin nihan.

Demeye nadane dana hiç raz.
Serçe kursağına sığmaz ta'mi baz !
Sırrını söyleme naehlademe
Kim ziyani yetişir bir âleme !

Budem adem kendine hemdem gerek,
Kendi sırrı kendine mahrem gerek.

İlim ve marifet :

Ol muhib ilmehline, kesbet ulûm,
Ta seni yandırmaya nari sümûm !

Cehli terk et ta ola canında raz
Raze eser ilm eli olur diraz.

Herkes ne yaparsa kendine :

Her ne işlerse gişi ger hayrû şer
Akibet ol geri kendiye düşer.

Her ki güc edüp yürekler yareler
Kendi yüreğindedir ol yareler.

İylik edemezsen etme yatlu iş
Canına zulm etme kılma zulmu iş.

Kimsenin rencide kılma hatırın
Canına zahmi eser birin birin.

Güvenlik :

Sana bir kimse inanursa yakın,
Hain olma ol emanetten sakın !

— Bitmedi. —

Eski Zamanlarda Afyon da Yaşayış .

Edip Ali Gökpinar.

Şeriye Sicillerine göre 300 yıl evvel halkımızın ahlak ve adetleri, tecim, sağlık, bayındırlık, hukuk v.s. noktasından yaşayış, yani tamamen folklor, hakkında ki incelemeleri her dergimizde muntazaman okuyucularımıza sunacağız.

İncelemelerde bütün hareket noktamız halka ve halkın özüne ait olacaktır. Hassatan original maddelerle, tuhaf ve garip hadiseler ve hayretimizi çekecek önemli şeyler olacaktır.

"Vezir ve Paşalar,"a ve tarihin malumu olan muharebe konularına ait ferman ve emirlerin tetkikini burada fazla buluyoruz.

Bu tetkiklerde en evvel göze çarpan o zamanki ataların pek çok Türkçe ad veya soy adı kullanmalarıdır.

Biz de Türk adlı atalara derin bir saygı duyarak onları unutulma torbasından çıkarıyor ve sevgile anıyoruz :

Durağ	Turgut	Duru
Kutlu	Evren	Arzuman
Durduhan	Gündik	İğdur
Nuhbalı	Nefsidede	Yetilmiş
Çatal	Yazıcı	Yolcu
Yaglı	Sarıyazıcı	Karakaş
Torbalı	Durmuş	Eynebeyi
Bayram	Çelebi	Arslan
Gözelce	Beşe	Aydoğmuş
Timur	Karabayram	Canarlan
Kurtbey	Esenbalı	Satılmış
Evren	Kayalı	Kaçar
Yıla [Herhalde gınahtan !]		Gündoğmuş
Yetilmiş	Allahverdi	Sevindik
Sarıca	Demirbeşe	Kılıççavuş
Kubad	Yarcan	Yaldan
Karlı	Hacıbulgar	Turan
İmirşak	Emrasak	Yiğitbaşı

Aksar	Memi	Günali
Budak	Kanlı	Hızırbalı
Şenlik	Sübaşı	Salman
Kulı	Devlethan	Büyükbaş
Bilirim	Erkulu	Yayla
Kurtbalı	Solakbey	

Ayrıca bir kaç kadın ismi :

Efendibula	Turbula	İsmihan
Hacıbula	Karasatı	Neslihan

O zamanki Afyon'daki mahallelerin adlarını ve mevcut köy-
lerinin adlarını aşağıya aynen yazıyoruz. Hassatan köylerden bu-
gün bazılarının yalnız adı kalmıştır. Bugünkü mahallerin arasında
da bazı değişiklikler var. Bunlarında tesbitini gerekli bulduk:

1068 yılındaki bir kayda göre :

Çobanlar	Sülmenli	Ayvalı
Sarık	Mihail	Gebeciler
Bulallu	Çıkrik	Bostanlu
Ayazini	Beyk	Ulumurat
Hacı Beğli	Tonrul	Çandır
İsmail	Sipsin	Turkullu
Harmanlu	Çavdarlu	Kürt
Eytemir	Hoca	Kuzucak
Belcei Bahtiyar	Elpirek	Yakuplu
Karacaviran	Göynük	Kunduzlu
Kubuzcu	Mutalip	Çepni
Liğen	Akviran	Ablak
Çorçei Sagir	Yukarı Dandırı	Bayram Gazi
Kurt Başlı	Mikâil Nurluca	Koraşı
Üyük	Bağçecik	Doğanlar
Köseler	Aksaray	Alicelü
Ahiler	Emre	İldoğan
Tatlıcak	Toyranlu	Çapak
Akçain	Demirli	Manastır
İnaz	Çakırlar	Feleli
Yenice	Memic?	Alanı? Göçez?

ADANALI ZİYANIN ÖLÜMÜ.

B. SITKI SENCER.

İstibdadın zulümüne karşı yıllarca haykıran yurd sever büyük-
lerimizden biriside Afyon'da yatan Adana'lı Ziya merhumdur.

Namık Kemal okulunun en değerli evlatlarından olan Adana'lı
Ziya'yı eski ve yeni edebiyat âleminde tanımayan yoktur. Hele
Divan Edebiyatında Fuzuli'nin ince san'ati Nafi'nin gürültülü ve
ateşli kudreti, Nedim'in ahenk ve şuhmeşrepliği ustadın tabii
meziyetlerindendi.

Hüriyet ve faziletin ebedî aşığı olan vatansever Ziya,
en parlak ve hayatının en olgun ve hararetli devresini (Eksiksiz
olan 37 yıl) Afyon'da yaşamış ve ayrılmak istememiştir.

Aşağı Dandırı	Eğret	Kara Ahmet
Çakız	Salar	Sipsin
Çorçei Kebir	Gazi Mürsel	Çalışlar
Feleli	Deper	Susuz
Kumardaş	Salar	Keçi Murat
Üç Ağıl	Kışlacık	Süglün
Kozlıcaı Çıkrik	Köprülü	Tatlar
Belce	Düver	Emre

Afyon'un Mahalleleri :

«Nefsi Karahisar ber mucibi defteri hakanı mahallât».

İmaret	Elhac Yahya	Arab
Sinan Paşa	Sinan Halife	Kâhil
Tacahmet	Fakih Paşa	Yukarı Pazar
Akmescit	Camii Kebir	Burmali
Kara Kâtib	Kasım Paşa	Elhac İsmail
Elhac Evtal	Molla Bahşi	Karamanlu
Ardıç	Elhac Mahmut	Efecik
Çavuş Oğlu	Betrik	İbik
Kubbeli	Nasara	Yahudi
Anısta	Zaviye	Doğancı

ANNE VE YURT.

EDİP ÂLİ

Afyon'lu Osman Nebi ve Ziya Nebi kardeşlerin ortak yazılmış [Anne, Yurd ve Toprak Kokusu] adlı bir kitabı çıktı

Seve seve ve dikkatle okuduğum bu güzel eser, elli altı sayfa içinde ve çok nefis basımlı, 28 parça mini mini mensür şiirlerden ibarettir.

Kitabın en iyi tarafının biri de konularını anne ve yurd sevgisi gibi iki kutsal şeyden seçilmesidir.

Üslup sade, temiz, prüzsüz... Anne için yazılan yazıların en sevimlisi ve tatlısı, şüphesiz çocukluğun bütün masumluğunu bildiren saf ve ince hitabelerdir. Nebi kardeşlerin yazıları bu yolda en iyi örneği vermektedir.

O Afyon'u çok severdi, Afyon'da onu. Merhumun yeğenleri bir vakitler, büyük hürmetler içinde onu Adana'ya götürmüşlerdi. Orada (Doğduğu Adana'nın yaban, yaşadığı Afyon'un vatan) olduğundan behsile ellerinden kaçıp doğru Afyon'a gelmiş ve bir dahada gitmemiştir.

Afyon Halkevi, ustadın hayat ve eserlerine dair bir kitap çıkaracaktır. Onun Afyon'da geçen bir çok değerli hatıralarını orada bulacağız.

Fakat, bütün Afyon'un başında ve kalbinde saygı ile yaşadığı o büyük ölünün ufulünün dördüncü yıl dönümü göz yaşları arasında anmaklığımızda bir ödevdir.

Zaten; koca şair kendisini hiç unutturmamak için unutulmaz bir gün içinde Afyon'un kurtuluşunda son yıllarda hastalığının verdiği ıstırap yükünden kurtuldu gitti.

Büyük sevinç içinde yaşadığımız bu kutsal günde, vatan sever Ziya'nın ölümü ile içimizde bıraktığı mağmum ışıklarının akislerini duyuyoruz.

AFYON DA TARİH ARAŞTIRMALARI

Edip Âli Gökpınar.

4

Müzede bulunan bir kaç mezar taşı :

Dört köşeli büyük bir mermer mezar taşı. Yukarısı koca bir kavuk kenarları cami sütun başlıklarında görülen stalâktit Türk tezyinatının ilk örnekleri:

Hele bu örnekler, çok küçükten annelerini gaip eden iki düşünceli, duygulu elden çıkarsa öksüzlüğün en iç çeken akislerini veriyor.

Hugo değerli bir eserini "Les voix intérieures,, ını babasının hatırasına dikilmiş bir anıt olarak yazdığını söyler. İşte, bu gençlerin bu güzel eseri de meçhul bir köyün unutulmuş bir mezarlığında yatan genç ölmüşün namına dikilmiş mini mini bir anıttır.

Ne bahtiyar anne !

Her suretle birbirine çok benziyen, fikren ikiz kardeşlerin yazıları tamamen bir kalemden çıkmış gibidir. Oyle ki birbirinden ayırt etmenin imkânı bulunmıyor.

Kitaptan buraya bir kaç örnek, almasını çok isterdik. Fakat, birbirinden tatlı ve sevimli parçaların içinden birkaçını seçmekle öbirlerinin gönlünü incitmekten çekindik. korktuk.

Kitabın. hassatan, ana; yurd, toprak sevgisinin yayılması yönünden de ayrıca önemi vardır. Yeni neslin yeni akışı içindeyiz. O akışa verilecek en iyi istikamet aile ve vatan, sevgisidir. Bunun içindir ki henüz Liseden yeni ayrılan ve Üniversiteyi ikmal çağında bulunan ve istikbale çok iyi ümitler veren, bu delikanlıları içten gelen bir duyguyla alkışlıyoruz.

Kitabın, hiçbir yerinde hasta bir ruhun melali görülüyor. Şikâyetlerinde, acılarında bile sağlam bir bünyenin, kuvvetli bir kafanın neşe billurundan geçen inkisarıları vardır. kitabın içinde Umu ve Hayat fışkırıyor. İşte gençliğin eline verilecek kitap böyle olmalıdır. Çünkü ailesine, yurduna, toprağına ilgisini isbat edemiyen yazıların ömrü solgun bir yaz çiçeği kadar az süreceği tabiidir.

Cephesinde ve kavuğun altında :

Merhum maîfur Ahi Timur Hân

....sene hamse ve semanemie

805 H.

Sağında birtakım çizgiler... Solunda boş oyuk bir mihrab.

Bu mezarın Hakan Timur'un kardaşile hiç alakası yoktur. Ahinin arab harflerile sonunda «Y» vardır. sonra o zamana ait vakfiyelerde sık sık «ahı» kelimesine rast geliyoruz. Afyon da eski şeriye sicillerinde bolbol «Temür Beşe, Temür Han. Demir Han» adları vardır. Esasen Timurhan'ın Anadolu istilasında, kardaşından veya ölümünden tarihte hiç bir bahisde yoktur. Bu itibarla bu meza Afyon'un o vakitler seçilmiş adamlardan birinin olduğunda şübhe kalmaz. O zaman Afyonda da Ahilerin büyük ve kuvvetli teşkilâtı olduğu muhakkaktır.

Üstüvaneli bir sütun üzerinde Türkçe bir ad taşıyan başka tip mezar taşı :

K'rd teveffelmorhamulmaîfurulsaid ülşehid

Mustafa bin Bozok Çelebi

Fi şehri ramaxon filleyletü lkadir.

Sene 979. H.

Yene bir mezar taşı :

Balı bin Nasih

Fi evasitü recbülmüreceeb

Sene erbaine ve semanemie

840 H.

Balı adı Afyon da çok kullanılmış ve zamanımıza kadar sürüklenip gelmiştir.

Halk mezarları ve halka ait vesikalar, medrese ve İstanbul ağzıla (1) «Bâli» dey yapılan yanlışlığın yüzüne şu adlarla vurmuştur:

Esen Balı Dede Balı

Kurt Balı Ede Balı

Hızır Balı Hacı Balı

Burada Balı, kelimesinin kısmen "Oğul,, anlamına geldiği anlaşıyor ve Müverrih Murad bey, bile, eski Arab harflerinin şekline aldanarak ve birinci Osman'ın kayın babası Türk ilmeni "Ede Balı,, imlasına bakarak bu kelimenin "Adanalı,, olmak ihtimalini ortaya sürecek kadar garebete düşmüştü.

— Bitmedi. —

[1] Arabca kalb hatır anlamına gelen bâl ve Farsca kanat anlamına gelen bâl ile ilişiği yoktur.

İÇTİĞİMİZ SU

Vehbi Cizmeci.

Eski mahkeme sicilâtında asıl adı Körpınar olan (Kadınana) su yollarının tamiri münasebetile çıktığı yere Şirket Direktörü arkadaşım Celâl ile ben de gitmek istedim. Bir arabaya atlayıp Kışlacığa doğru yollandık. Biz köye girer girmez rahmette başladı amma nasıl? Testiden dökülürcesine... Öyle yağdıki Kalacık dağlarının yüce tepelerinden enip Kışlacık deresinde birleşen sular pek heybetli gürültülerle ses çıkıyor adeta değirmen taşı gibi büyük büyük kaya parçalarını sürükleyip güldür güldür götürdükçe insana dehşet ve korku veriyordu!

Hava açıldısada sel bir hayli müddet devam edip Salar köyü, Karaslan ovalarına doğru enip gidiyordu. Yağmurdan sonra doneş hemen hemen köyün içinde demek olan bahçelerinin lâle renginde bol vişne ile süslenmiş ağaçlarının yapraklarında pırlanta gibi domuran yağmur damlalarının güneşten aldığı parıltıyı seyrede seyrede Kışlacığın cenubigarbisindeki su kemerine doğru yörüdük ve kemerin olduğu yere vardık.

Burası öyle bir ihtimamla yapılmış su geçididirki görüpte hayran olmamak elden gelmiyor! Yer yüzünden on, on iki metre irtifaında biri büyük diğer ikisi küçük olmak üzere üç gözlü bir yamaçtan bir yamaca uzanmış muazzam bir köprü olup her iki başında demir kapılar olan bu köprü tahminen onbeş yirmi metre uzunluğundadır. köprünün o bir başındaki yamaçta büyük bir mahzen mevcut olup bu mahzenin cenubışarkisinden doğru (Kadınana) suyu ve garbinden de [Kırkpınar] suyu gelip mahzende birleştikten sonra köprü üzerindeki geçide yürüyor ve köprünün köy tarafındaki yamaçta vaki büyük mahzene pürheybet döküldükten sonra "Harkı kepire,, yürüyüp Afyon'a hayat vermeğe koşuyor pek metin ve muntazam bir suretle tamir edilmiş olan köprünün başına vardığımızda bekci tarafından kapının kilidi açıldı.

Arkadaşım tereddüt etmeden yürüyüp bana haydi bakalım deyince (Sırat) köprüsünden örnek olan ve etrafı korkuluksuz bulunan bu köprüden geçmiğe bir türlü cesaret edemedim ve her iki mccradan gelen suların bir mahzende birleştiğini görmekten mahrum oldum.

Koca bir şehri, geçmiş ve geleceklerle hali hazırda yaşayanlarımızı ehya eden bu büyük hayat menbainı görmiyenler varsa benim gibi bahıtsız sayılır!..

DİNAR.

(2)

Nazmi Arıkan.

Sağı dağ, solu dağ, sırtı yokuş' önü alabildiğine iniş ve düz.
Küçük bir şehir.

Uzun bir vadiyi, çocukluğunda kendisine beşik yapmış. Yukardan aşağı, aşağıdan yukarı, ters, iki büyük hız ortasında sallanıp duruyor.

"Tekke,, kundağı olmuş. Eger onu bir lâhza bıraksa, kendisini ta istasyon meydanında bulacak. Yerden başlıyor, tırnaklarını geçire geçire, bu küçük tepenin, tepesine kadar tırmanıyor. Sımsıkı sarılıyor.

Sevdiği için değil, düşecek diye ürktüğü için. afacan bir şehir.

Yanlardan ininemediğini, içinden fışkırtmış. Dağları maymunun sırtını andırıyor. Koyu boz. Üstlerinde tek dal yok. Çıplak.

O, teli alnında bir gelin gibi, türlü türlü renkler içinde yeşilliğe gark oluyor.

Geldiğim iki üç gün oldu. Durmadan geziyorum bitiremedim. Ne çok gezilecek yeri varmış!

Küçük bir şehir fakat büyük bir yaradılışı var. Gezmekle bitmez. Tek taraflı görülüyor. Her yerinde, fakat ayrı ayrı, matara-yol bir şiirin açık ifadesi okunuyor.

İdeal bir ressamın fırçasından çıkmış, iki çıplak, sırta işli, selis bir tablo gibi görünüyor.

Ayırmak lâzım. Ona tek taraflı, yalnız "Menderes,, denilebilir. Mahalle mahalle değil, boyboy, ayrılıyor: Değirmenler Dinar'ı, Çarşı Dinar'ı, Hükümet Dinar'ı.

Huysal Menderes. Buna o yapmış. Sağa, sola, öne, arkaya, dört yana kıvrılıyor. Şehri suya boyamış. Uydurabilmek için, uymuş. Değirmenler Dinar'ını göğsüne, Çarşı Dinar'ını sağına, Hükümet Dinar'ını soluna almış, bir kurşun hızı ile Akdeniz'e akıyor. Buraya Dinar değil "Menderes,, demeli. Dinar, adı ters konmuş bir şehir.

— Bitmedi. —

İKİ HALK ŞİİRİ.

Dil Kurultayına gönderilmek üzere Edebiyat Kolumuza Sandıklı Kültür işyarı Orhan Kökten tarafından gönderilen bu şiirler Emirdağ köylerinde ve yörükler arasında söylenmekte imiş.

Çevremize ait olan bu nefis şiirleri bizde okuyucularımıza sunuyoruz:

Yüce dağlar ne sallanın karşımda,
Oylum oylum ateş yanar başında,
Bir ben değil cümle âlem başıda.
Söndü Nebinin cırası dağlar,
Nedir derdinin çaresi dağlar.

Aşağıdan gelen arab hacısı,
Yürekten çıkmaz kardaş acısı;
Yalnız Nebinin bir tek bacısı.
Söndü Nebinin cırası dağlar
Nedir derdinin caresi dağlar.

Ot bitmesin Demirlin dağında,
Bahar eyyamında, gülşen çağında,
Benim bağlandığım aşk tuzağında,
Söndü Nebinin cırası dağlar,
Nedir derdinin caresi dağlar.

Bu söyliyen dağların kızı kim bilir daha ne kadar güzel deyişleri vardır.

* *

Evvel bahar yaz ayları gelince
Ulu çaylar boz bulanık sel alır.
Sevgilisi birbirini bulunca
Oğlan kıza sünbül verir gül alır.

Haşarıdır deli gönül haşarı
Kacan yarı görsem gözler yaşarı
Pek çıkarma top perçemi tışarı.
Esen kanlı poyraz belki yel alır.

Yar senden ayrıldım demir don geydim,
Osandım canımdan dellâle verdim,
Yar senin aşkınla sarardım soldum,
Kız hiç yokmu kapınızda kul alır.

DELİ BEKİR'İN Basılmamış Eserleri.

Derliyen:

Ali Rıza Flıncal.

Kitabı erbaa afdalı kuran
Gark oldu pertevi nurine cihan
Niçe kemal ehli bu yolda sercan
Feda edip dareçekildi mansur.

Harabi maşuka ermezse elim
Aduvvi nabekâr bükerse belim
Son demde yahu demezse dilim
Ki olsun bu canım hebaenmensur.

Silinmiş hançerden akdır bileğin,
Kadir mevlam kabul etse dileğim
Geyinmiş kuşanmış niçe meleğim.
Pek salınma il ariftir tel alır.

Bu parça büyük halk şairi Karaca Oğlan'ın bir şiirine çok benziyor. Ya Karaca Oğlan'ın, yerden yere dilden dile değişmiş bir eseri veyahut onun şiirine bir naziredir.



[179 uncu sahifeden artan.]

elçi gönderdi. Romanos 4, ağır tekliflerde bulundu, bunun üzerine Alparslan Malazkirt ovasına indi, yerlilerin "Malazkirt düzlüğü," dedikleri bu ovada "Baba Gürgür," deresi ile «Şakir Bulak» mevkiindeki beş su kaynağının başını tuttu, burada ordugâh kurdu.

Kendisinden sonra gelen Bizans ordusu ise, Malazkirt kalesini aldıktan sonra, kala ile, kalanın iki kilometre cenubundaki "Şakir Bulak," mevkii arasında cephe aldı, yalnız arkasını Türkler elinde bulunan İran'a doğru vermekle ters bir cephe almış oluyordu, Türklerin vaktile gelerek önemli alanlarda cephe almaları ve arkalarını kendi ellerinde bulunan Mezopotamyaya doğru vermeleri, Bizanslıları ters cephe almağa mecbur etmişti.

26 Ağustos 1071, Cuma:

Alparslan öğleye kadar suvarilerini, piyade okcu ve baltacılarını' mühimmat, erzak ve muhabere işlerini inceledi. Öğle üzeri askerile beraber cuma namazı kıldı, namazdan sonra beyaz kafa büründü, okunu ve yayını omuzlayarak atına bindi, Bizans hücumunu bekledi.

Biraz sonra beklenilen düşman hücumu başladı, Hakan, Türk ulusuna has bir muharebe sistemi kullanarak, hücumu kalkan düşman askerlerini şiddetle ok yağmuruna tuttu, ok ata ata geri çekilmiye başladı.

Daha harp başlamadan önce, cenahlara, dereler içine büyük süvari müfrezeleri gizledi, her bir cenaha değerli Türk Generalleri kumanda ediyordu, Selçuk ailesinden Kutulmuşun oğlu Süleyman, Mansur, Generallerden Afşin, Danişmend, Artuk, Saltuk, Çavuldur, Mengucik, Porsuk, Dumlac oğlu, Davdav oğlu, Bağdad muhafızı Gevher Âyin gibi en değerli komutanlara en önemli ödevler verilmişti.

Türklerin savurdıkları ok sağnağı altında bunalan, binlerce ölü bırakan Bizans ordusu, imparatorlarının "Şiddetle hücum.. Süratle ileri..." kumandası karşısında ilerliyor, ilerledikçe Türkler ok sağnağı saçarak geri çekiliyorlardı.

Akşam olmuş, ordugâhtan pek çok uzaklaşmıştı, imparator zengin ordugâhının Türk hücumuna uğramasından korktu, ilerliyen ordularına geri emrini verdi. Fakat Türk atlıları yalnız kılıç, arkalarından yetişince, rücat panik halini aldı, İmparatorun, arkadan

yetişen Türk süvarilerini haklamak için ordusuna verdiği tekrar geri emri dinlenmedi. Tam bu sırada dereler içinde gizlenen süvarilerde meydana atıldılar, her taraftan Türk hücumuna uğrıyan Bizans ordusunda genel bir bozgun baş göstermişti.

Ertesi sabah "Şadi,, adlı bir Türk neferi esir imperatoru hakanın otağına götürdü. Türk hükümdarı, Romanos'e, ırkına has bir nezaket gösterdi. Onu tutsaklıktan azad etti. Alparslan'ın Bizans ordularına karşı yaptığı bu harp, kısa fakat çok yaman bir imha harbinden başka bir şey değildi, nitekim yarım gün içinde yüz bin kişilik Bizans orduları, bu imha çerçevesi içinde mahvedilivermişti.

Aynı sene içinde, Bizans İmparatoru Romanis Doyojenisin, Kütahyada rakipleri tarafından gözleri oyulurken; Malazkirtten bir yelpaze gibi Anadolu içerilerine açılan yeşil vadilerden, nehir kıyılarından Türk dalgaları akmağa başlamıştı. 26 Ağustos 1071 zaferi, Türklere Malazkirtte Ana Dolunun kapılarını açtı ve bu kapudan, bir daha geri dönmek üzere, Batıya doğru Türk atlıları geçti. 26 Ağustos 1071 zaferi Türklere yep yeni bir vatan kazandırdı.

II - 26 Ağustos 1915 "Anafartalar Harbi,,

Türk Ulusu, Cihan harbinin en ateşli, kanlı ve barutlu günlerini yaşıyordu. İhtiyar acun yine ikiye bölünmüştü; bir yanda büyük devletler kümesi, dir yanda Alman siyasetinin peyrevleri vardı. Medeniyet denilen nesne bir yana atılıvermişti de Uluslar bir birine öyle saldırmışlardı ki.. Ortadan yok edilmesi istenen bir kaç bin insan değil, bir kaç Ulusdu.

Cihan savaşının en yaman günleri Çank kalada, Türk siperlerinde geçti. Her siperi bir yeğit Türk Komutanı müdafaa ediyordu. Seddülbahir, Arı Burnu ve Ege Limanından ibaret Maydos mıntakası müdafaası da 19 uncu fırka Komutanı Kaymakam Mustafa Kemâle verilmişti.

13 Nisan 1915 de İngilizler Arı Burnuna bir ihraç hareketi yapmak istediler, fakat karşılarında Mustafa Kemâli buldular. Türk Komutanı kimseden emir almaksızın düşman üzerine atılmış, Avusturyalılar ve yeni Zelandlılardan mürekkep Büyük Britanya ordularını Arı burnunun yalçın yamaçlarına sapliyerek bir adım bile ileri attırmamıştı.

Düşman Arı Burnunda bir iş beceremeyince, Türk Cephesini yandan çeviririm ümüdile, yüz Bin kişilik "KİÇNER,, ordusunu Anafartalara çıkarmak istedi, burada da Mustafa Kemâlle karşılaştı, Büyük şef Atatürk 26 Ağustosta başlayan şiddetli hücumları ile düşmanı 27 ve 28 Ağustosta Suvla Limanı istikametinde, Conk bayırında, Koca çemen tepede tepeledi.

26 Ağustos 1915 de Çanakalenin bir küşesinde geçen bu savaş, düşmana, siperlerde Türk kahramanları yattıkça, boğazlardan filolarının kolay kolay geçmiyeceğini anlattı.

26 Ağustos 1915 savaşının sonunda Büyük Çarlık Rusyası tarihe karıştı, yerinde yepyeni bir Cümhuriyet kuruldu.

26 Ağustos 1915 savaşından sonra Türkler yine bir vatan kazandılar.

3 -- 26 Ağustos 1922 "Büyük taaruz,,

Avrupalı Diplomat çömezleri, yuvarlak bir masa başında, son iki asırdan beri, - kendi tâbirlerince - bitkin bir halde kollarına atılan bir hasta adamın mirasını paylaşmağa uğraşıyorlardı. Önlerine serilmiş bir harita, bu hasta adamın mirasını gösteriyordu, her diplomat, bu mirasın en güzel parçalarını kendi Ulusuna ayırmak istiyordu.

Fakat bilmiyorlardı ki; haleti nezi çeken o hasta adam, Türk milleti değil, köhnemiş Osmanlı tahtı, Osmanlı Saltanatı idi. Sevr Anlaşmasından sonra, kırıldı sandıkları süngüler, büküldü bildikleri kılıçlar, Türk Milletinin süngüsü ve kılıcı değil bozulmuş bir avuç Osmanlı Saltanat erkânının süngüsü ve kılıcı idi. Netekim bu hakikat yine bir 26 Ağustos savaşından sonra anlaşılmıştı.

19 Mayıs 1919 da Anafartalar kahramanı Mustafa Kemal, parçalanmış Vatanı kurtarmak, Türk Milletinin ölmediğini ve göçmediğini göstermek için Samsuna çıktı, onun arkasında, sip-sivri süngüleri, parlayan yalın kat kılıçları ile Türk Ulusu, İnönü ve Sakarya savaşlarını kazandı.

Türk Baş komutanı olan Mustafa Kemâl, düşmanı Türk vatanının sınırları içinde boğmak isteyordu, bu da Büyük bir taarruz ve imha savaşı ile ola bilirdi. Akşehirde, 27 Temmuz 1922 de bu Büyük taarruz ve imha savaşının kısa bir pılânını çizdi, 20 Ağustos 1922 de bu Büyük savaşın 26 Ağustos 1922 Cumartesi günü başlanılmasına karar verdi.

O zaman elimizde (186000) askerimiz, (98000) tüfegimiz, (800) ağır ve (2000) hafif makineli tüfegimizle (5) tayyaremiz vardı.

Düşmanın, 26 Ağustosta harbe giren, (195000) askeri, (105000) tüfeği, (1000) ağır ve (3100) hafif makineli tüfeği ile (12) tayyaresi vardı.

İki orduyu birbirinden ayıran fark; Türk ordusunun (29) topla (1200) kılıcı fazla idi, bundan başka Türk ordusunu iki önemli hususiyeti daha vardı:

1 — Senelerden beri savaşlarda pişmiş, tecrübe görmüş uzman askerlere..

2 — Dahi bir Komutana sahipti.

Düşman askerleri harbi istemiyorlardı, Komutanlarının her teftişinde ne zaman memleketlerine bırakılacaklarını soruyorlar, memnuniyetsizlik gösteriyorlar, hükümetlerinin yanlış siyasası yüzünden canlarını vermiyeceklerini açıkça söylüyorlardı. Komutanları ise kumanda mevkiine siyasal durumlar sonunde gelmiş, tecrübesiz kimselerdi.

26 Ağustos 1922 Cumartesi sabahın saat dördünde, kesif bir topçu ateşile Büyük Türk savaşı başladı, müstahkem ve tel örgülerle çevrilmiş düşman siperlerinin bulunduğu Belen Tepe, Tınas Tepe, Kılıç Aslan Gediği birer birer Türkler eline düştü. Türk neferi tel örgülerle çevrilmiş bu siperlere girmek için pek büyük değil, pek küçük fedakârlıklara katlanmıştı, bir kaç nefer kaputsuz, bir kaç manga karavanasız kaldı. tel örgüler üzerine serilen bu bir kaç kaputla karavana üzerinden Türk fırkaları atliya atliya sel gibi akdı geçdi.

27 Ağustos Pazar günü akşam üzeri (8)-inci Fırka Afyon Karahisarına girdi, 29 Ağustos Salı günü Türk Başkomutanı, esir bir düşman kurmay kaymakamından, ihata çenberinin içinde düşmanın Baş Komutan vekili "General Trikopis,, in de bulunduğunu öğrendi, 30 Ağustos Çarşamba günü Dumlu pınar meydan savaşı ile istenilen ihata ve imha savaşı tamamlanmış oldu ve nihayet 2 Eylül Cümartesi günü, Murat dağları yolu ile kaçup ihata çenberinden kurtulmak isteyen "General Trikopis,, de esir düştü.

26 Ağustos 1922 savaşı, 26 Ağustos 1071 savaşının Dumlu Pınar da bir tekrarı idi, tıpkı Romenis Diyojenis gibi, hatta onun ırkından bir düşman başbuğu, Türk Başbugunun yanına esir olarak çıkarılmış, Türk ırkına has bir hürmetle karşılanmıştı.

Nasılki 26 Ağustos 1071 savaşından sonra Türklere Batıya giden Anadolu yolları açılmışsa, 26 Ağustos 1922 savaşından sonra da Afyon karahisarından Batıya, Lozan ve daha sonra Montröye giden yollar açılmış oldu.



Kocatepeyi ziyaret edenlerden bir grup. Kalecik köyünde dinleniyorlar.



Kocatepe ziyaretinden bir grup daha. Yolda.

İki ordunun birbirini ayıran fark; Türk ordusunun (29) topla
 1936'ın kışında... başka Türk ordusunu iki önemli



...Kocatepe ziyareti edilebilen bir grup. Kocatepe köyünde dinleniyorlar.
 ...Türk fırkaları at-



Nasıl... abloY... qurug id nebatlerayir... Türklere Batıya
 giden Anadolu yolları açılışta 26 Ağustos 1922, savaşından
 sonra da Afyon karışıklardan Batıya, Lozan ve daha sonra Mon-
 treux giden yollar açılmış oldu.

Şehit Notları :

Ş Büyük utkumuz güneşinin doğduğu Kocatepe'yi, Büyük Ata-
 mızın harbi bilfiil idare ettiği mevzileri ziyaret için bu yıl da Halk-
 evimizin teşebbüsile kalabalık bir yurddaş kafilesi 26 Ağustos 936
 sabahı Afyondan gitmişler ve çok neş'e ve heyecan içinde ziyaret
 ettikten sonra akşam üzeri avdet etmişlerdir.

Ş Dil bayramı, şehrimizde lâıyk olduğu, büyük ilgile karşılan-
 mıştır. İlбайlık ve Halkevinin teşebbüsile şehrin muhtelif yerle-
 rindeki radyolar faaliyete geçmiş işyarlara ve halkımıza kurultay
 müzakeratini dinletmek için yardım etmiştir. Bayram münasebe-
 tile Halkevi müsamere salonunda Çoban temsil edilmiş ve güneş
 dil teorisinin, amaç ve hedeflerini izah edilmiş, birçok mahalli halk
 şiirleri okunmuş ve Lise öğretmen ve talebeleride ayrıca Halke-
 vinde Türkdilinin kaynakları üzerinde konuşmalar yapılmıştır.

Ş Belediyemizin en değerli eserlerinden Şehrimizin en büyük
 ziynet ve kıymetlerinden biri olan Hal binası ikmal edilmiş ve
 etrafındaki istimlak edilen dükkân ve arsalar temizlenmiştir. Ya-
 kında küşat resmi Büyük Hemşehrimiz Ali Çetinkaya tarafından
 yapılacaktır.

Ş Montreux muahedesi dolayisile Kamutay, namına şehitliklere
 birer tunç çelenk koymaya karar vermişti. 23 - 8 - 936 pazar gü-
 nü bu vazifeyi ifa içinde, ayrılan heyet şehrimize gelmiş, ve otomo-
 billerle Dumlupınar'a giderek Meçhulaskere çelenki koymuşlar ve
 akşama doğru avdet etmişlerdir. Konuklar şehrin muhtelif yerle-
 rini ziyaret etmişler ve Belediye şereflerine bir şölen vermiştir.
 Hey'et gece avdet etmiştir.

Yazı İşlerini İdate Eden : Edip Ali Gökpinar.

10
Kuruş.